

ĐẢNG LÃNH ĐẠO QUÁ TRÌNH THỐNG NHẤT NƯỚC NHÀ VỀ MẶT NHÀ NƯỚC

ThS. Nguyễn Quang Liệu

Một trong những thành tựu to lớn nhất mà Đảng và nhân dân ta đã đạt được trong cuộc đấu tranh bền bỉ 70 năm qua chính là việc xây dựng, bảo vệ, củng cố Nhà nước cộng hoà XHCN Việt Nam. Một mặt, Nhà nước cộng hoà xã hội chủ nghĩa (XHCN) Việt Nam là sản phẩm cuộc đấu tranh quyết liệt của Đảng và nhân dân ta chống đế quốc, phong kiến; mặt khác, sau khi ra đời, Nhà nước cộng hoà XHCN Việt Nam lại trở thành một động lực rất quan trọng bảo đảm thắng lợi của sự nghiệp xây dựng CNXH và bảo vệ Tổ quốc Việt Nam XHCN.

1. Cuộc kháng chiến chống Mỹ cứu nước của nhân dân ta giành được thắng lợi trọn vẹn với đỉnh cao là chiến dịch Hồ Chí Minh lịch sử. Thắng lợi đó đã mở ra một kỷ nguyên mới của dân tộc Việt Nam - kỷ nguyên đất nước độc lập, thống nhất, đi lên CNXH. Từ đây cách mạng Việt Nam bước sang một thời kỳ mới: tiến hành cách mạng XHCN trên cơ sở đất nước hoàn toàn độc lập và thống nhất.

Tháng 9-1975, Hội nghị lần thứ 24 của Ban chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam họp và nhấn mạnh: Thống nhất nước nhà vừa là nguyện vọng tha thiết của nhân dân hai miền, vừa là quy luật khách quan của sự phát triển cách mạng Việt Nam, của lịch sử dân tộc Việt Nam.

Hoàn thành thống nhất Tổ quốc không chỉ bằng việc xoá bỏ giới tuyến quân sự tạm thời. Điều này chúng ta đã thực hiện được từ cuối năm 1972, đầu năm 1973 Hiệp định Pari về Việt Nam được ký kết công nhận toàn vẹn lãnh thổ Việt Nam. Hoàn thành thống nhất Tổ quốc cũng không chỉ bằng việc nhân dân hai miền tự do đi lại, thăm hỏi lẫn nhau mà hoàn thành thống nhất nước nhà phải là thống nhất về mặt nhà nước. Lúc này, ở hai miền tồn tại hai hình thức tổ chức nhà nước khác nhau, ở miền Bắc có Nhà nước Việt Nam dân chủ cộng hoà;

ở miền Nam có Chính phủ cách mạng lâm thời cộng hoà miền Nam Việt Nam nên cơ cấu kinh tế, quan hệ sản xuất, thành phần xã hội, tổ chức Nhà nước, Hiến pháp và pháp luật, văn hoá và tư tưởng... ở mỗi miền cũng khác nhau. Do đó, thống nhất nước nhà là phải thống nhất toàn bộ những yếu tố trên.

Quá trình thống nhất nước nhà về mặt Nhà nước được tiến hành trong điều kiện và hoàn cảnh lịch sử thuận lợi của cách mạng Việt Nam. Đó là:

- Sự nghiệp cách mạng ở hai miền đều đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng. Những vấn đề cơ bản của hai Nhà nước đều giống nhau: đó là Nhà nước của nhân dân, do nhân dân, vì nhân dân. Tất cả quyền lực Nhà nước thuộc về nhân dân mà nền tảng là liên minh giữa giai cấp công nhân, giai cấp nông dân và tầng lớp trí thức...

- Về lực lượng cách mạng, cả hai miền đều có Mặt trận dân tộc thống nhất, ở miền Bắc có mặt trận Tổ quốc Việt Nam; ở miền Nam có Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam. Cả hai miền đều có lực lượng vũ trang nhân dân, có chính quyền cách mạng của nhân dân để làm nhiệm vụ của chuyên chính vô sản.

- Về nhiệm vụ, hai miền đều tiến hành cách mạng XHCN.

- Nhân dân ở cả hai miền đều có nguyện vọng và ý chí thống nhất Tổ quốc, giang sơn thu về một mối, cùng sống trong một đại gia đình dân tộc Việt Nam.

Ở cả hai miền có được những điểm thống nhất và giống nhau trên đây là cơ bản, do cách mạng hai miền đặt dưới sự lãnh đạo của Đảng Lao động Việt Nam, còn những khác biệt chỉ là thứ yếu.

Trên cơ sở phân tích đúng đắn, khoa học, toàn diện tình hình, Đảng ta đã quyết định đẩy nhanh quá trình thống nhất nước nhà, trước hết là về mặt Nhà nước. Đó là "khâu chính phải nắm và phải làm cho tốt, làm tốt thì sự nghiệp thống nhất nước nhà sẽ được xúc tiến và đẩy

manh. Trái lại, chưa làm hoặc làm không tốt thì sự nghiệp hoàn thành thống nhất nước nhà còn gặp trở ngại khó khăn”.

Việc thống nhất đất nước sẽ tạo ra sức mạnh mới, những thuận lợi để phát triển kinh tế, văn hoá và củng cố quốc phòng. Thống nhất đất nước càng tăng cường ảnh hưởng của Việt Nam trên trường quốc tế, thống nhất càng sớm càng phát huy nhanh sức mạnh toàn diện của đất nước. Vì vậy thống nhất nước nhà là một yêu cầu khách quan, cấp bách của cách mạng Việt Nam.

2. Vấn đề đặt ra lúc này là thống nhất nước nhà về mặt Nhà nước như thế nào? Thống nhất trên cơ sở, những nguyên tắc nào?

Cơ sở đầu tiên để thống nhất đất nước là độc lập dân tộc. Đây là một nguyên tắc rất quan trọng trong việc thống nhất đất nước. Thực tế đã chứng minh rằng: nhân dân ta kiên quyết bác bỏ việc thống nhất nước nhà dưới ách thống trị của chủ nghĩa thực dân và bè lũ tay sai.

Đổng chí Trường Chinh đã nhấn mạnh: “Đối với chúng ta chỉ có trên cơ sở độc lập thật sự mới có thống nhất thật sự và có giành được độc lập hoàn toàn mới thực hiện được thống nhất hoàn toàn”⁽¹⁾.

Quá trình thống nhất nước nhà còn được tiến hành trên cơ sở chủ nghĩa xã hội (CNXH). Đây là định hướng rất quan trọng trong quá trình này. CNXH là mục tiêu phấn đấu trước mắt cũng như lâu dài của một nước Việt Nam thống nhất bước vào một kỷ nguyên mới - kỷ nguyên xây dựng CNXH. CNXH là dân tộc độc lập toàn vẹn, con người sống tự do và hạnh phúc. Chủ nghĩa xã hội đồng nghĩa với việc thủ tiêu chế độ người bóc lột người, thủ tiêu nghèo nàn lạc hậu. Vì thế, việc xây dựng CNXH ấy hoàn toàn không phải là việc dễ dàng, đơn giản. Những thành quả bước đầu của sự nghiệp cách mạng lớn lao này đã và đang tiến hành trên miền Bắc. Khi đất nước độc lập, nhân dân hai miền cùng nhau xây dựng, cùng tạo cơ sở để xây dựng nước nhà thống nhất thực sự và vững chắc. Sự thống nhất đất nước trên cơ sở độc lập dân tộc và CNXH là con đường phát triển tất yếu quyết định vận mệnh của dân tộc ta, non sông đất nước ta. Đó là sự thống nhất cao nhất, vững chắc nhất trong lịch sử.

Trong lịch sử phát triển của dân tộc, ý chí và nguyện vọng thống nhất nước nhà luôn canh cánh trong lòng mỗi người dân chúng ta. Nguyện vọng thiết tha đó đã tạo nên một nguồn sinh lực vô địch cho mỗi người dân Việt Nam đánh thắng mọi âm mưu xâm lược Việt Nam của chủ nghĩa thực dân và chủ nghĩa đế quốc.

Cuộc đấu tranh của nhân dân ta, qua trường kỳ kháng chiến gian khổ giành độc lập, tự do, thống nhất, để xây dựng một nước Việt Nam mới, đảm bảo cho mỗi công dân, mỗi người Việt Nam được sống ấm no, văn minh và hạnh phúc.

Một khi: "Chính quyền Nhà nước ở hai miền đã là của nhân dân thì thực hiện thống nhất hai chính quyền đó phải là việc của nhân dân cả nước, do nhân dân tiến hành, được nhân dân tự nguyện và tự giác tham gia"(2) đó là sự thể hiện ý chí và nguyện vọng của nhân dân.

Sau khi miền Nam được giải phóng, đất nước ta đã hoàn toàn độc lập, thống nhất. Ý chí thống nhất Tổ quốc của nhân dân ta mà Quốc hội Việt Nam dân chủ cộng hoà là tiêu biểu đã trở thành hiện thực. Nước Việt Nam thực sự là một, dân tộc Việt Nam thật sự là một. Cả nước đang tiến hành cách mạng XHCN và xây dựng CNXH, thống nhất Tổ quốc là nguyện vọng tha thiết bậc nhất của đồng bào cả nước đã được đáp ứng.

Quá trình thống nhất nước nhà về mặt Nhà nước đã được tiến hành khẩn trương ngay sau ngày giải phóng miền Nam với phương châm: tích cực, khẩn trương, với những bước đi vững chắc, thích hợp. Đó là một thành công, một sáng tạo của Đảng và nhân dân ta trong những năm đầu đất nước giải phóng.

Đáp lại nguyện vọng chính đáng đó của nhân dân cả nước, đồng thời trên cơ sở độc lập dân tộc và CNXH, phù hợp với thực tế lịch sử của dân tộc - "nước Việt Nam là một, dân tộc Việt Nam là một", Hội nghị lần thứ 24 Ban chấp hành Trung ương Đảng họp trong tháng 9-1975 để ra nhiệm vụ hoàn thành thống nhất đất nước.

Từ 15-11-1975 đến 21-11-1975 tại Sài Gòn, đoàn đại biểu miền Bắc do đồng chí Trường Chinh làm trưởng đoàn đoàn đại biểu miền Nam do đồng chí Phạm Hùng làm trưởng đoàn đã họp Hội nghị hiệp thương thống nhất Tổ quốc. Hội nghị hiệp thương chính trị thống nhất Tổ quốc bao gồm đủ các thành phần đại diện cho ý chí, nguyện vọng độc lập, thống nhất và CNXH của nhân dân trong cả nước. Hội nghị bàn bạc một cách dân chủ và thống nhất nhận định về yêu cầu và nội dung của sự nghiệp hoàn thành thống nhất nước nhà, về tầm quan trọng, tính cấp bách, những bước đi và các biện pháp của việc thực hiện thống nhất nước nhà, mà việc quan trọng trước mắt là tổ chức tổng tuyển cử theo nguyên tắc phổ thông đầu phiếu để bầu ra Quốc hội chung của cả nước. Kết quả của Hội nghị hiệp thương chính trị thống nhất Tổ quốc được Quốc hội nước Việt Nam dân chủ cộng hoà và Hội nghị liên tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam, Hội đồng cố vấn thông qua.

Hội nghị hiệp thương chính trị thành công tốt đẹp đánh dấu bước chuẩn bị có tính quyết định trong quá trình hoàn thành thống nhất Nhà nước.

Ngay sau Hội nghị hiệp thương chính trị, việc chuẩn bị và tiến hành tổng tuyển cử được thực hiện một cách khẩn trương và chu đáo. Chính quyền cách mạng miền Nam khôi phục quyền công dân cho hơn 95% số người trước đây làm việc trong bộ máy ngụy quyền nhưng giờ đây đã được học tập cải tạo. Sự việc này thể hiện chính sách khoan hồng độ lượng của Nhà nước ta, nâng cao uy thế của quần chúng cách mạng, có tác dụng giáo dục những người đang còn được tiếp tục cải tạo. Việc giới thiệu những người ra ứng cử được tiến hành một cách dân chủ theo đúng Luật bầu cử đại biểu Quốc hội năm 1960 ở miền Bắc và Pháp lệnh bầu cử đại biểu Quốc hội ngày 20-2-1976 ở miền Nam. Danh sách những người ra ứng cử được các tổ chức quần chúng ở cơ sở cân nhắc kỹ trước khi đưa lên Mặt trận dân tộc thống nhất để hiệp thương và chính thức giới thiệu. Công việc này giúp cử tri tìm hiểu và lựa chọn đại biểu một cách chính xác, nâng cao ý thức trách nhiệm của nhân dân đối với công việc của Nhà nước. Riêng ở các tỉnh miền Nam, nó còn làm cho nhân dân hiểu rõ thêm nền dân chủ xã hội chủ nghĩa, tính chất dân chủ thực sự của cuộc tổng tuyển cử, yêu cầu

về phẩm chất của đại biểu Quốc hội. Toàn bộ công tác chuẩn bị trên cho cuộc tổng tuyển cử có ý nghĩa chính trị sâu sắc. Nó góp phần phát huy tinh thần làm chủ, nâng cao trình độ giác ngộ chính trị và tinh thần trách nhiệm của nhân dân trong việc củng cố và xây dựng chính quyền cách mạng. Đây là cuộc biểu dương lực lượng của những người yêu nước, yêu CNXH, chống bọn đế quốc và bọn phản động, để thiết lập Nhà nước XHCN chung cho cả nước. Qua những việc làm cụ thể trên, nhân dân nhận thức sâu sắc thêm đường lối, chính sách của Đảng, từ đó củng cố lòng tin vào Đảng. Qua cuộc vận động này, nhân dân ta, đặc biệt là nhân dân ở vùng mới giải phóng, được nâng cao về quan điểm thống nhất nước nhà trên cơ sở độc lập dân tộc và CNXH, thấy rõ hơn sự khác biệt về chất giữa dân chủ tư sản và dân chủ XHCN. Sự chuyển biến về nhận thức đã biến thành hành động cách mạng cụ thể, thành phong trào thi đua lao động sản xuất sôi nổi, rầm rộ. Mặc dù bọn phản động điên cuồng phá hoại, cuộc Tổng tuyển cử ngày 25-4-1976 đã giành thắng lợi hết sức to lớn. Hơn 23 triệu cử tri đã tham gia bầu cử, đạt 98,77% tổng số cử tri. Ở miền Bắc, tỷ lệ cử tri đi bầu là 99,3%. Tỷ lệ đó ở miền Nam là 98,59%. Cuộc bầu cử đã tiến hành nhanh, gọn, tốt và an toàn. 492 người trúng cử ngay vòng đầu. Trong đó gồm đủ các thành phần, phản ánh khối đại đoàn kết của nhân dân lao động. Như vậy, sau 30 năm đấu tranh cực kỳ ác liệt, tổng tuyển cử của nhân dân cả nước ta lại được tái diễn, nhưng trong thế và lực của cách mạng đã mạnh hơn hẳn năm đầu khai sinh ra nước Việt Nam mới. Thắng lợi của Tổng tuyển cử năm 1976 là thắng lợi chính trị to lớn nhất của nhân dân ta từ sau Đại thắng mùa Xuân năm 1975. Chiến thắng mùa Xuân năm 1975 là sự phát triển vượt bậc trong lịch sử cách mạng nước ta, mở ra kỷ nguyên độc lập, thống nhất và CNXH ở Việt Nam. Thắng lợi của cuộc Tổng tuyển cử mở ra bước phát triển mới cho quá trình xây dựng Nhà nước kiểu mới ở nước ta. Nếu Đại thắng mùa Xuân năm 1975 là tiền đề quyết định cho Tổng tuyển cử, thì thắng lợi của cuộc Tổng tuyển cử phát huy và củng cố cuộc đại thắng đó. Với thắng lợi của cuộc Tổng tuyển cử, nhân dân ta càng khẳng định ý chí sắt đá của mình là xây dựng thành công một nước Việt Nam hoà bình, độc lập, thống nhất và tiến lên CNXH. Đồng thời đó là thất bại thảm hại của chủ nghĩa đế quốc, bọn phản động quốc tế và bọn tay sai của chúng.

Thắng lợi của cuộc Tổng tuyển cử có ý nghĩa quyết định đối với việc hoàn thành thống nhất Nhà nước.

Ngày 2-7-1976, Quốc hội nhất trí thông qua các Nghị quyết về tên nước, Quốc kỳ, Quốc huy, Thủ đô, Quốc ca, về tổ chức và hoạt động của nhà nước trong khi chưa có Hiến pháp mới,... Trong Nghị quyết của kỳ họp, Quốc hội long trọng tuyên bố lấy tên nước là Cộng hoà XHCN Việt Nam và quyết định bộ máy Nhà nước Cộng hoà XHCN Việt Nam ở Trung ương gồm có: Quốc hội, Chủ tịch nước và hai phó Chủ tịch, Ủy ban Thường vụ Quốc hội, Hội đồng Chính phủ, Hội đồng Quốc phòng, Tòa án nhân dân tối cao và Viện kiểm sát nhân dân tối cao. Ở địa phương có các cấp chính quyền: Tỉnh và thành phố trực thuộc Trung ương; Huyện, khu phố, quận và thị xã trực thuộc tỉnh; xã và cấp tương đương.

Các cấp chính quyền nói trên đều có Hội đồng nhân dân và cơ quan chấp hành là Ủy ban nhân dân.

Quốc hội bầu cử những chức vụ trong các cơ quan Nhà nước ở Trung ương mà nghị quyết trên đã quy định. Như vậy, việc thống nhất về cơ cấu tổ chức của Nhà nước đã được giải quyết.

Kỳ họp thứ nhất của Quốc hội khoá VI là một sự kiện trọng đại trong đời sống chính trị của nước ta và có tiếng vang lớn trên thế giới. Đây là kỳ họp *hoàn thành thống nhất nước nhà về mặt Nhà nước, chính thức hoá việc thống nhất nước Việt Nam.*

* * *

3. Hoàn thành thống nhất đất nước về mặt Nhà nước là yêu cầu tất yếu, khách quan của sự phát triển cách mạng Việt Nam và kết quả đó thể hiện lòng yêu nước, tinh thần đoàn kết dân tộc, ý chí thống nhất Tổ quốc, quyết tâm xây dựng một nước Việt Nam độc lập và thống nhất của toàn thể nhân dân ta.

Hoàn thành thống nhất đất nước về mặt Nhà nước đã tạo nên những điều kiện chính trị cơ bản để cả nước đi lên CNXH, những khả năng to lớn để bảo vệ Tổ quốc và mở rộng quan hệ với các nước trên thế giới.

Đánh giá chúng về ý nghĩa và tác dụng to lớn của việc ta đã sớm thống nhất nước nhà về mặt Nhà nước, đối với cách mạng nước ta trong những năm qua. Báo cáo chính trị của Ban chấp hành Trung ương Đảng tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ V của Đảng đã viết: "Thành công rực rỡ của Đảng ta và nhân dân ta là đã nhanh chóng thống nhất nước nhà về mặt Nhà nước, thiết lập hệ thống chuyên chính vô sản trong cả nước và thực hiện nhiều chính sách thúc đẩy quá trình thống nhất về mọi mặt, tạo nên cuộc sống hoà hợp dân tộc, chan hoà từ Bắc đến Nam. Lần đầu tiên Tổ quốc ta được thống nhất thật sự, trên cơ sở bền vững của độc lập dân tộc và CNXH. Bao nhiêu thủ đoạn tinh vi và sâu độc của chủ nghĩa đế quốc trong hàng chục năm, hòng phá hoại sự thống nhất của dân tộc ta, làm biến chất con người Việt Nam ta, đã thất bại... Sức mạnh to lớn của đất nước thống nhất đang được phát huy trong công cuộc hàn gắn vết thương chiến tranh, khôi phục kinh tế, xây dựng CNXH và thể hiện nổi bật qua hai cuộc chiến tranh giữ nước". Nhà nước CHXHCN Việt Nam được thiết lập trên phạm vi cả nước, là thắng lợi trọn vẹn của cuộc đấu tranh giành chính quyền của nhân dân ta và mở ra thời kỳ phát triển mới trong quá trình xây dựng Nhà nước kiểu mới ở Việt Nam.

Nhà nước CHXHCN Việt Nam được thiết lập, tạo nên sức mạnh tổng hợp của cả nước, là thể chế chủ yếu để thực hiện quyền làm chủ tập thể của nhân dân lao động nước ta. Nhà nước CHXHCN Việt Nam là công cụ chủ yếu của nhân dân ta xây dựng thành công một nước Việt Nam hoà bình, độc lập, thống nhất và xã hội chủ nghĩa.

Sự ra đời và lớn mạnh của Nhà nước CHXHCN Việt Nam là một thất bại nặng nề của bọn đế quốc, phản động quốc tế. Nghị quyết Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV của Đảng khẳng định: "Nước CHXHCN Việt Nam, thành quả vĩ đại của cuộc đấu tranh lâu dài, gian khổ của nhân dân ta, có lịch sử hết sức vẻ vang, có tiềm lực dồi dào, có tiến độ sáng lạn, là một tiền đồn bất khả xâm phạm của hệ thống

XHCN, là nhân tố quan trọng của hoà bình, độc lập dân tộc, dân chủ và tiến bộ xã hội ở Đông Nam Á và trên thế giới^{*(3)}

CHÚ THÍCH

1. Trường Chinh: *Những vấn đề về Nhà nước CHXHCN Việt Nam*. NXB Sự Thật, H 1985, tr. 22.
2. Trường Chinh: *Những vấn đề về Nhà nước CHXHCN Việt Nam*. NXB Sự Thật, H 1985, tr. 34.
3. Báo cáo chính trị của Ban chấp hành Trung ương Đảng tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV. NXB Sự thật, H 1977, Tr. 5-6.

TÀI LIỆU TAM KHẢO

- 1- Báo cáo chính trị của Ban chấp hành Trung ương Đảng tại Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IV. NXB Sự thật, Hà Nội, 1977, Tr. 5-6.
- 2- Trường Chinh: *Những vấn đề về Nhà nước cộng hoà XHCN Việt Nam*. NXB Sự Thật, Hà Nội, 1985, tr. 30.
- 3- Lê Mậu Hãn (chủ biên): *Các Đại hội Đảng ta (1930-1986)*. NXB Sự thật, Hà Nội, 1991, Tr. 86
- 4- Lê Mậu Hãn: *Đại cương lịch sử Việt Nam*, Tập III. NXB Giáo dục, Hà Nội, 1997.
- 5- Vũ Thị Phụng: *Lịch sử và Nhà nước Việt Nam*. Hà Nội, 1993, Tr 303.
- 6- *Tạp chí Quân đội nhân dân*, Số 7/ 1976.
- 7- Văn Tạo: *Nhà nước cách mạng Việt Nam 1945- 1985*// *Tạp chí Nghiên cứu Lịch sử*, Số 5/ 1985.
- 8- Ngô Đăng Tri- Lê Mậu Hãn: *Sự thành lập nhà nước kiểu mới ở Việt Nam*// *Tạp chí Khoa học, Đại học Tổng hợp Hà Nội*, số 6+7/ 1990.
- 9- *Văn kiện đại hội Đảng toàn quốc lần thứ V*, Tập I. NXB Sự thật, Hà Nội, 1982.